

GÜNEYDOĞU ANADOLU İHRACATÇI BİRLİKLERİ GENEL SEKRETERLİĞİ

Sayı : 69264982-TİM.GAİB.GSK.EEA.2022/84-6755

Gaziantep, 05/10/2022

Konu : Avrupa Birliği Sanayi Stratejisi ve Döngüsel Ekonomi Eylem Planı (AYM-4) Raporu Hk.

DAĞITIM

Malumları olduğu üzere, 2019 yılında Avrupa Birliği (AB) tarafından yeniden büyüme stratejisi olarak da adlandırılan Avrupa Yeşil Mutabakatı açıklanmıştır. Bu büyüme stratejisi 2050 yılına kadar iklim nötr ilk kıta olma gibi çevresel boyutlarının yanında özellikle ekonomik ve ticari yönleri de sahiptir. AB yeşil, kapsayıcı, rekabetçi ve kimseyi arkada bırakmama sloganı ile yeni bir ticari ve ekonomik sistem planlanmaktadır.

Avrupa Yeşil Mutabakatı, açıklandığı günden itibaren çeşitli politika alanlarında birçok strateji ile karşımıza çıkmaktadır ve gelinen noktada ihtiyaçlara göre mutabakat sürekli olarak güncellenmektedir. Bu doğrultuda AB, sanayi stratejisini de güncellemekte ve sürdürülebilir ekonomiye doğru bir dönüşüm gerçekleştirmektedir. AB tarafından açıklanan Döngüsel Ekonomi Eylem Planı, AB'nin yeni sanayi stratejisinin merkezinde yer almaktadır. Döngüsel Ekonomi Eylem Planı'nda; AB, sınırları içerisine girecek olan ürünlerin, üretiminden tüketimine kadar olan tüm süreçleri takip etmeyi, ürün yaşam döngüsü boyunca sürdürülebilir ürün yaklaşımını benimsemeyi hedeflemektedir ve atıkları azaltan, geri dönüşümü teşvik eden, kaynak verimli, yeni bir üretim modeli sunmaktadır.

Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında açıklanan Döngüsel Ekonomi Eylem Planı, yeni tedarik zincir yapısını beraberinde getirmektedir ve başta tarım, tekstil, inşaat, enerji sektörleri olmak üzere birçok sektörü doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla ihracatının büyük bir kısmını AB'ye gerçekleştiren Türkiye için, Avrupa Yeşil Mutabakatı önemli bir dönüşüm öngörmektedir. Bu kapsamda; Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın getirdiği fırsatları ve tehditleri analiz ederek ihracatçılarımızı etkileyebilecek tüm başlıkları sırasıyla incelediğimiz rapor serimizin dördüncüsünü sizlere sunmaktayız. Genel Sekreterliğimiz uzmanlarınca hazırlanan **"Avrupa Birliği Sanayi Stratejisi ve Döngüsel Ekonomi Eylem Planı (AYM-4) Raporu"** ekte yer almaktadır. Konu ile ilgili diğer raporlarımıza <https://www.gaib.org.tr/tr/istatistik-ve-raporlar/2.html> adresinde yer verilmektedir.

Bilgilerini ve söz konusu raporun ilgililerine duyurulması hususunu arz ederim.

Bülent KAYALI
Genel Sekreter

EK: Avrupa Birliği Sanayi Stratejisi ve Döngüsel Ekonomi Eylem Planı (AYM-4) Raporu
(18 Sayfa)

Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği

Mücahitler Mah. Şehit Ertuğrul Polat Cad. No: 3

Şehitkamil GAZİANTEP

Tel : 90 (342) 211 05 00 Faks : 90 (342) 211 05 09

e-posta : gaibevrak@gaib.org.tr / www.gaib.org.tr

KEP: gaib@hs01.kep.tr

Ayrıntılı bilgi için: Göksu BOZKURT - Uzman Yardımcısı

GÜNEYDOĞU ANADOLU İHRACATÇI BİRLİKLERİ GENEL SEKRETERLİĞİ

Sayı : 69264982-TİM.GAİB.GSK.EEA.2022/84-6755

Gaziantep, 05/10/2022

Konu : Avrupa Birliği Sanayi Stratejisi ve Döngüsel Ekonomi Eylem Planı (AYM-4) Raporu Hk.

DAĞITIM YERLERİ:

Adıyaman Ticaret ve Sanayi Odası
Cizre Ticaret ve Sanayi Odası
Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası
Gaziantep Sanayi Odası
Gaziantep Ticaret Odası
Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası
Kızıltepe Ticaret ve Sanayi Odası
Kilis Ticaret ve Sanayi Odası
Malatya Ticaret ve Sanayi Odası
Mardin Ticaret ve Sanayi Odası
Nizip Ticaret Odası
Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası
Şırnak Ticaret ve Sanayi Odası
Adıyaman Üniversitesi
Gaziantep Üniversitesi
Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Dicle Üniversitesi
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Mardin Artuklu Üniversitesi
Kilis 7 Aralık Üniversitesi
İnönü Üniversitesi
Malatya Turgut Özal Üniversitesi
Harran Üniversitesi
İpekyolu Kalkınma Ajansı
Karacadağ Kalkınma Ajansı
Dicle Kalkınma Ajansı
Fırat Kalkınma Ajansı
Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı

Ayrıntılı bilgi için: Göksu BOZKURT - Uzman Yardımcısı

Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği

Mücahitler Mah. Şehit Ertuğrul Polat Cad. No: 3

Şehitkamil GAZİANTEP

Tel : 90 (342) 211 05 00 Faks : 90 (342) 211 05 09

e-posta : gaibevrak@gaib.org.tr / www.gaib.org.tr

KEP: gaib@hs01.kep.tr

5070 sayılı kanun gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. ID:558E16BBCE734A558E16. Bu kod ile <http://evrak.gaib.org.tr/> adresinden doğrulayabilirsiniz.

Ön izleme Bu evrak elektronik imzalıdır.

ikinci satır <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5999&eD=BSDRE64RE&eS=24249>

AVRUPA BİRLİĞİ SANAYİ STRATEJİSİ VE DÖNGÜSEL EKONOMİ EYLEM PLANI

SAYI: AYM-4

GÜNEYDOĞU ANADOLU İHRACATÇI BİRLİKLERİ
Eğitim ve Ekonomik Araştırmalar Şubesi

EYLÜL 2022

www.gaib.org.tr

@gaibgaziantep

@gaibinfo

@GaibGaziantep

/gaibgaziantep

AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI

FASİKÜL 4

AVRUPA BİRLİĞİ SANAYİ STRATEJİSİ VE DÖNGÜSEL EKONOMİ EYLEM PLANI

EKİM, 2022

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	1
1. AVRUPA BİRLİĞİ SANAYİ STRATEJİSİ	2
2. AVRUPA BİRLİĞİ DÖNGÜSEL EKONOMİ EYLEM PLANI	7
3. TÜRKİYE YEŞİL MUTABAKAT EYLEM PLANI'NDA DÖNGÜSEL EKONOMİ	13
4. GENEL DEĞERLENDİRME	15

SUNUŞ

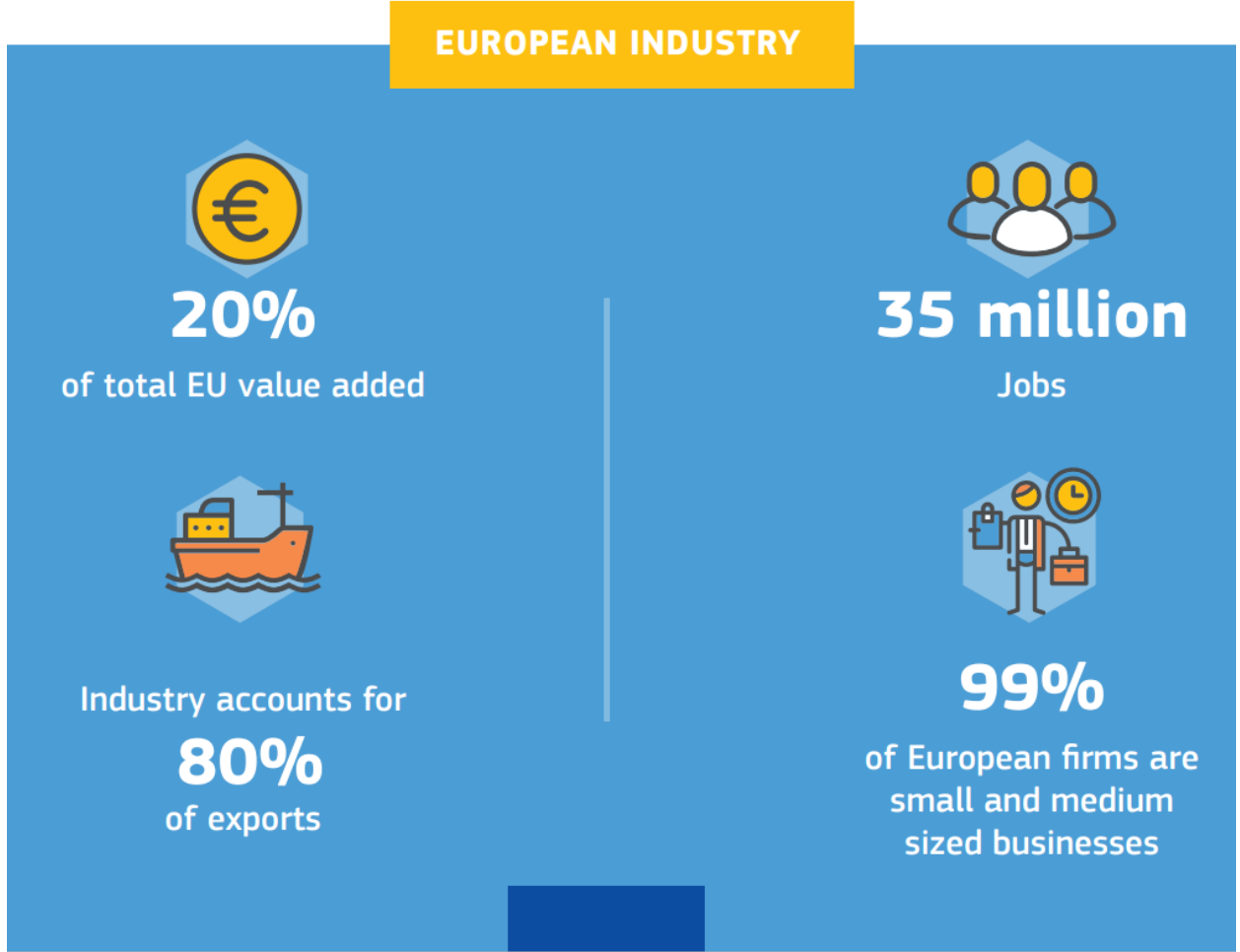
Sera gazı salımına en çok neden olan sektörlerden birisi sanayi sektörüdür ve bu nedenle sanayiye ilişkin konular AB'nin önemle üzerinde durduğu meselelerden biridir. Sanayileşmenin artmasına bağlı olarak kaynak kullanımındaki artış beraberinde doğal kaynakların azalması tehlikesini ve atık problemini de getirmektedir. Bu kapsamda Avrupa Birliği (AB) tarafından açıklanan Avrupa Yeşil Mutabakatının önemli bir ayağı olan AB Sanayi Stratejisi ve AB Döngüsel Ekonomi Eylem Planı, sürdürülebilir ürün, kaynakların verimli kullanılması ile atık üretiminin en aza indirgenmesi gibi çeşitli hedefleri içerisinde barındıran politikalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu politikalar incelendiğinde, sadece AB içerisinde etkili olacak stratejiler olmadığı için AB ile ticari faaliyetlerde bulunun her ülkeyi etkileyeceği gerçektir. Özellikle AB pazarına girecek olan ürünlerin bu stratejiler kapsamında açıklanacak mevzuatlar çerçevesinde üretilip üretilmediği, ürünün AB pazarına girip girmeyeceğini belirlemektedir.

Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde kriterlere uygun üretimin gerçekleştirilmesi, ülkemizin dış ticaret potansiyeli olarak Avrupa pazarında rekabet gücünü koruması ve arttırması açısından önemlidir. Dolayısıyla Avrupa Yeşil Mutabakatı ve getirdiği düzenlemeler hakkında bilgilendirmek amacıyla yayımladığımız çalışmalarımızın dördüncüsü olan bu raporumuzun siz değerli ihracatçılarımız için önemli olduğunu değerlendirmekteyiz.

Ahmet Fikret KİLECI
Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri
Koordinatör Başkanı

1. AVRUPA BİRLİĞİ SANAYİ STRATEJİSİ

2019 yılında AB tarafından açıklanan Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM), 2050 yılına kadar karbon nötr kıta olma hedefi doğrultusunda, modern, kaynakları verimli kullanan ve rekabetçi bir ekonomiye sahip daha asil ve daha refah bir topluma dönüştürmeyi amaçlayan bir yeşil dönüşüm ve büyüme planıdır. Bu kapsamda AB, sanayiden, ekonomiye, ticaretten tarıma, sağlıktan ulaşıma kadar daha birçok sektörde çeşitli adımlar atmakta, hedefleri destekleyecek politikalar açıklamaktadır.

Şekil 1 Avrupa Sanayisi (Kaynak: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_20_425)

Sanayi, Avrupa ekonomisinin bel kemiğidir. AB sanayisi Avrupa'nın yüksek katma değerli ürün ve hizmetlerdeki küresel rekabet avantajı, endüstrinin doğrudan 35 milyon istihdam sağlamasıyla birlikte, AB'nin toplam katma değerinin %20'sinden fazlasını oluşturmaktadır ve AB'nin toplam mal ihracatının %80'ine teşkil etmektedir. Rekabetçilik bu nedenle Komisyonun gündeminin merkezinde yer almakta ve AB endüstrisinin dijital ve yeşil dönüşümünü desteklemekte kararlı görünmektedir.¹

Ana hedef, 2050 yılına kadar iklim nötrlüğüne ulaşmak için düşük emisyonlu teknolojiler, sürdürülebilir ürünler ve hizmetler için küresel pazarlardaki önemli potansiyelden yararlanmaktır. Bununla birlikte, iklim nötr ve döngüsel bir ekonomiye ulaşmak, endüstrinin tam olarak harekete geçmesini gerektirmektedir. Enerji yoğun sektörler de dahil olmak üzere tüm endüstriyel değer zincirlerinin oynayacak kilit bir rolü olacaktır.

¹ https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry_en

Avrupa endüstrisinin küresel sahnede rekabetçi hale gelebilmesi için daha yeşil, daha döngüsel ve daha dijital hale gelmesine ihtiyacı vardır. Bu üç etken endüstriyi dönüştürecek, KOBİ'leri destekleyecek ve Avrupa'yı sürdürülebilir ve rekabetçi tutacaktır. Tek pazarı² koruma, rekabet edilebilirliği ve üretkenliği teşvik etme ve de Avrupa endüstrisinin dayanıklılığını artırma amaçları ile Komisyon, 10 Mart 2020'de Yeni Sanayi Stratejisi'ni açıklamıştır. Sanayi Stratejisi ile Komisyon yeşil ve dijital ekonomiye ikili geçişi destekleyecek, AB endüstrisini küresel olarak daha rekabetçi hale getirecek ve Avrupa'nın açık stratejik özerkliğini artıracak bir endüstriyel stratejinin temellerini atmıştır.

Şekil 2 Avrupa Sanayi Stratejisi: Yeşil geçiş, Küresel rekabet ve Dijital geçiş (Kaynak: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_20_425)

Strateji; uygun fiyatlı, temiz teknoloji çözümleri sunarak ve yeni iş modelleri geliştirerek endüstrinin karbon ayak izinin azaltılmasına yardımcı olacaktır. Büyük ve küçük şirketler, yenilikçi start-up'lar, araştırma merkezleri, hizmet sağlayıcılar, tedarikçiler ve sosyal ortaklar dahil olmak üzere Avrupa endüstrisinin tüm oyuncularını desteklemek için bir dizi eylem ortaya konmaktadır. Küçük ve orta ölçekli işletmelere (KOBİ'ler) yönelik özel Strateji, bürokrasiyi azaltmayı ve Avrupa'nın sayısız KOBİ'sinin tek pazarda ve ötesinde iş yapmasına, finansmana erişmesine ve dijital ve yeşil geçişlerde öncülük etmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Avrupa'nın endüstriyel liderliğini sürdürmek için Sanayi Stratejisi, üç temel önceliğin yerine getirilmesine yardımcı olacaktır:

- Avrupa endüstrisinin küresel rekabet gücünü, kendi içinde ve küresel olarak eşit bir şekilde korumak,
- Avrupa'yı 2050 yılına kadar iklim açısından nötr hale getirmek ve

² Tek pazar stratejisi, Avrupa Komisyonu'nun tek pazarın tüm potansiyelini ortaya çıkarma planıdır. Avrupa projesinin merkezinde yer alan tek pazar, insanların, hizmetlerin, malların ve sermayenin daha özgürce hareket etmesini sağlayarak Avrupalı işletmeleri için fırsatlar, tüketiciler için daha fazla seçenek ve daha düşük fiyatlar sunar. Vatandaşların diledikleri yerde seyahat etmelerini, yaşamalarını, çalışmalarını veya eğitim görmelerini sağlar. Ayrıntılı bilgi için: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market_en

Avrupa Komisyonu'nun AB mallar için tek pazarındaki ana hedefi, malların pazarda serbest dolaşımını sağlamak ve tüketiciler için yüksek güvenlik standartları ve çevrenin korunmasını sağlamaktır. https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/goods_en

- Avrupa'nın dijital geleceğini şekillendirmek.

Strateji, Avrupa'nın endüstriyel dönüşümünün temel itici güçlerini ortaya koymakta ve aşağıdakiler de dahil olmak üzere kapsamlı bir dizi gelecekteki eylem önermektedir:

- Küresel rekabet gücü korunurken daha yeşil, daha döngüsel ve daha dijital bir sanayiye sahip olmak temel hedeftir,

- Mevcut sanayi ittifakları (batarya, plastik) desteklenecek ve yenilerinin kurulmasına (hidrojen, düşük karbon sanayileri, endüstriyel bulut bilişim platformları ve hammadde) öncülük edilecek,

- KOBİ'ler için ayrı bir strateji hazırlanacak,³

- Dijital dönüşümü güvence altına almak ve fikri mülkiyeti korumak için Fikri Mülkiyet Hakları Eylem Planı hazırlanacak,

- Tek Pazar Kurallarının Daha İyi Uygulanması ve Güçlendirilmesi Eylem Planı ile ortak pazarın tam olarak uygulanmasının önündeki engeller kaldırılarak 2030 yılına kadar 713 milyar avroluk büyüme sağlanacaktır.⁴

- AB içinde ve dışında adil rekabet koşullarının sağlanması amacıyla Komisyonun, ticaret savunma mekanizmalarından en iyi şekilde yararlanılması. Bu kapsamda Tek Pazar'da yabancılara sağlanan sübvansiyonların ve AB kamu alımlarına ve AB finansmanına yabancılara erişiminin yol açtığı rekabeti bozucu etkileri önlenmesi amacıyla bir Beyaz Kitap kabul edilmesi.

- Enerji yoğun sanayilerin modernize edilmesi ve karbondan arındırılması için kapsamlı önlemler alınması,

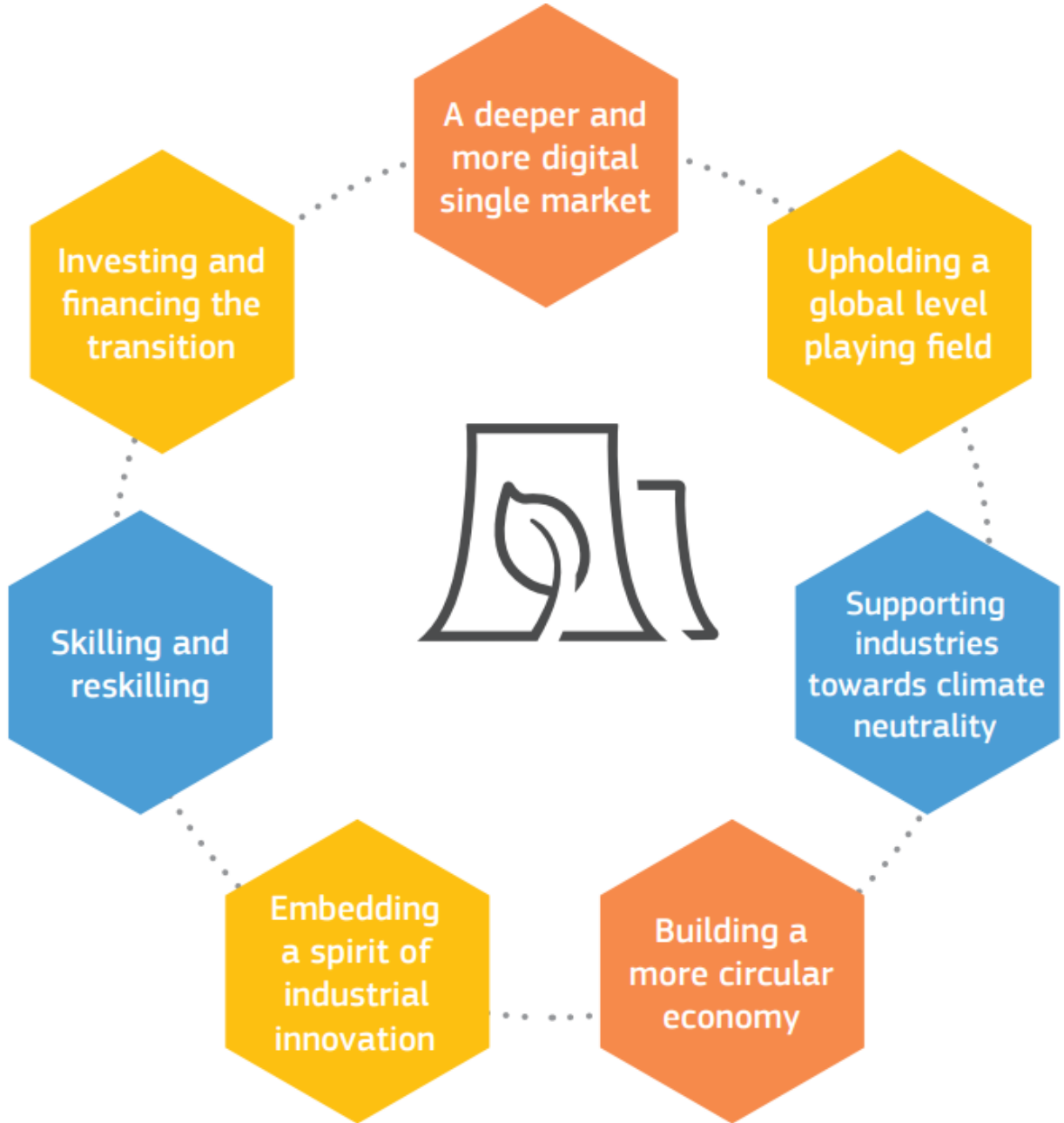
- Sürdürülebilir ve akıllı hareketliliğe ilişkin sanayilerin desteklenmesi,

- Enerji verimliliğini artırmak, mevcut karbon kacağı araçlarını güçlendirmek ve rekabetçi fiyatlarla yeterli ve sürekli düşük karbonlu enerji tedarikini güvence altına alınması.

- Sanayinin karbondan arındırılmasını hızlandırmak ve endüstriyel liderliği sürdürmek için Temiz Hidrojen İttifakı kurulması.

³ Küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler), Avrupalı firmaların %99'unu oluşturmaktadır, bunların büyük çoğunluğu da aile şirketleridir. Yaklaşık 100 milyon kişiyi istihdam ediyorlar, Avrupa'nın katma değerinin yarısından fazlasını oluşturuyorlar ve ekonominin her sektöründe kilit bir rol oynuyorlar. Bu nedenle, Avrupa'nın rekabet edebilirliği ve refahı, ekonomik ve teknolojik egemenliği ve dış şoklara karşı dayanıklılığı için anahtardır. AB Sanayi Stratejisinin gerçekleştirilmesine yardımcı olurlar. Yeni Sanayi Stratejisi ile beraber özel bir KOBİ stratejisi de kabul edilmiştir. Ayrıntılı bilgi için: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1593507563224&uri=CELEX%3A52020DC0103>

⁴ Tek pazar, Avrupa'nın en büyük başarılarından biridir ve Avrupa'daki işletmelere geniş bir iç pazar sağlamaktadır. AB içinde rekabeti ve ticareti teşvik etmekte, AB vatandaşlarına daha geniş bir mal ve hizmet seçeneği ile daha fazla istihdam ve girişimcilik fırsatı sunmaktadır. Avrupa şirketlerine küresel sahnede lider olmak için ihtiyaç duydukları kaldıracı sağlamaktadır. Ancak Avrupalılar, tek pazarın potansiyelinden tam olarak yararlanmalarını engelleyen engellerle karşılaşmaya devam ediyor. Tek pazarın önündeki engellere ilişkin Rapor, Avrupa'nın işletmeleri ve tüketicilerinin bakış açısıyla tek pazardaki çok çeşitli engelleri tanımlamaktadır. Bu tür engellerin temel nedenleri: kısıtlayıcı ve karmaşık ulusal kurallar, sınırlı idari kapasiteler, AB kurallarının eksik aktarılması ve bunların yetersiz uygulanması. Bu engelleri ele almak için Komisyon, AB yasalarının ihlallerinden kaynaklanan engellerin ele alınmasını amaçlayan tek pazar kurallarının Daha İyi Uygulanması ve Uygulanması için bir Eylem Planı kabul etmektedir. Eylem Planı, tek pazar kurallarının düzgün bir şekilde uygulanmasını ve uygulanmasını sağlamak için ortak sorumluluklarında Üye Devletler ve Komisyon arasında yenilenen bir ortaklığa dayanmaktadır. Bu bağlamda, Eylem Planı, tek pazar kurallarının uygulanmasına ilişkin iş birliğini güçlendirmek için Komisyon ve Üye Devletler arasında bir Ortak Görev Gücü başlatır. Komisyon, kendi adına, ulusal ve yerel makamları Avrupa yasalarını doğru bir şekilde uygulama çabalarında destekleyecek ve tek pazar kurallarının ihlallerine karşı kesin önlemler almaktan çekinmeyecektir. Tek pazarın önündeki engellere ilişkin Rapor'a ulaşmak için: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A94%3AFIN>

Şekil 3 Avrupa Sanayi Stratejisi Unsurları (Kaynak: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_20_425)

Avrupa sanayisi, iklim hususunda farklı standart veya ilkelere bağlı olan dünya genelindeki diğer rakiplerinden gelecek haksız rekabetle karşı karşıya kalmaması için Yeni Ticaret Uygulama Şefi adı altında, ticari anlaşmalara uyumun ve anlaşmaların yürürlüğe konulmasını iyileştirmek için çalışacak ve düzenli olarak Avrupa Parlamentosu'na rapor verecek bir sistem kurulmasını planlamaktadır. Ayrıca Komisyon, Paris Anlaşması'nı⁵ gelecekte yapılacak bütün kapsamlı ticaret anlaşmalarının vazgeçilmez bir parçası olarak görülmesini önermektedir. Anlaşılacağı üzere AB, diğer ülkelerle yapacağı serbest ticaret anlaşmaları gibi ticari anlaşmalarda, Paris Anlaşması'nın ilgili ülke tarafından kabul edilmesini ve uygulanıyor olmasını önemli bir koşul olarak görmektedir. Güçlendirilmiş gümrük kontrolleri de ithal edilen ürünlerin AB kurallarına uygun olmasını sağlamak için elzemdir.⁶

⁵ Paris Anlaşması ile ilgili ayrıntılı bilgiye ulaşmak için *İklim Değişikliği ile İlgili Uluslararası Müzakereler (AYM-1)* raporumuzu inceleyebilirsiniz: <https://www.gaib.org.tr/tr/istatistik-ve-raporlar/2.html>

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1593086905382&uri=CELEX%3A52020DC0102>

AB'nin, Yeni Sanayi Stratejisi'ni sunmasından bir gün sonra, Dünya Sağlık Örgütü COVID-19'u bir pandemi olarak ilan etti. Bu doğrultuda 2021 yılında COVID-19 pandemisinden alınan derslere dayanan güncellenmiş Sanayi Stratejisi'ni yayımlandı. ⁷ Krizin etkisi farklı ekosistemler ve şirketler arasında farklılık gösterse de, krizin vurguladığı temel konular şunlardır:

- İnsanların, malların ve hizmetlerin serbest dolaşımını kısıtlayan sınırlar
- Temel ürünlerin mevcudiyetini etkileyen kesintiye uğramış küresel tedarik zincirleri sonucunda Avrupa'da bazı kritik ürünlerin kıtlığı
- Talep bozulması

Bu sorunları ele almak için güncellenmiş Sanayi Stratejisi, krizden alınan dersleri dikkate almak ve yatırımı sürdürmek için yeni önlemler önermektedir. Güncellenen Strateji özellikle şunlara odaklanmaktadır:

- ✓ Tek Pazarın Dayanıklılığının Güçlendirilmesi,
- ✓ Dışa bağımlılıklarla uğraşarak Avrupa'nın Açık Stratejik Özerkliği Desteklemek,
- ✓ İkiz geçişleri (yeşil ve dijital dönüşüm) desteklemek.

Yapılan bu güncelleme 2020'de açıklana Sanayi Stratejisi'nin yerini almamaktadır. Bu daha fazla ne yapılması gerektiğine ve hangi derslerin alınması gerektiğine odaklanan hedefli güncellemedir. Amaç Tek Pazarın nerede test edildiğini ve esnetildiğini değerlendirip, önlemler almak, dayanıklılığını ve işleyişini güçlendirmektir. Endüstriyel ekosistem ve tüm piyasa oyuncularının birlikte en iyi şekilde nasıl çalışabileceği ve stratejik bağımlılıklar ve kapasiteler hakkında bilgi vermek ve bunları ele almak ve azaltmak için önlemler önermektedir.⁸

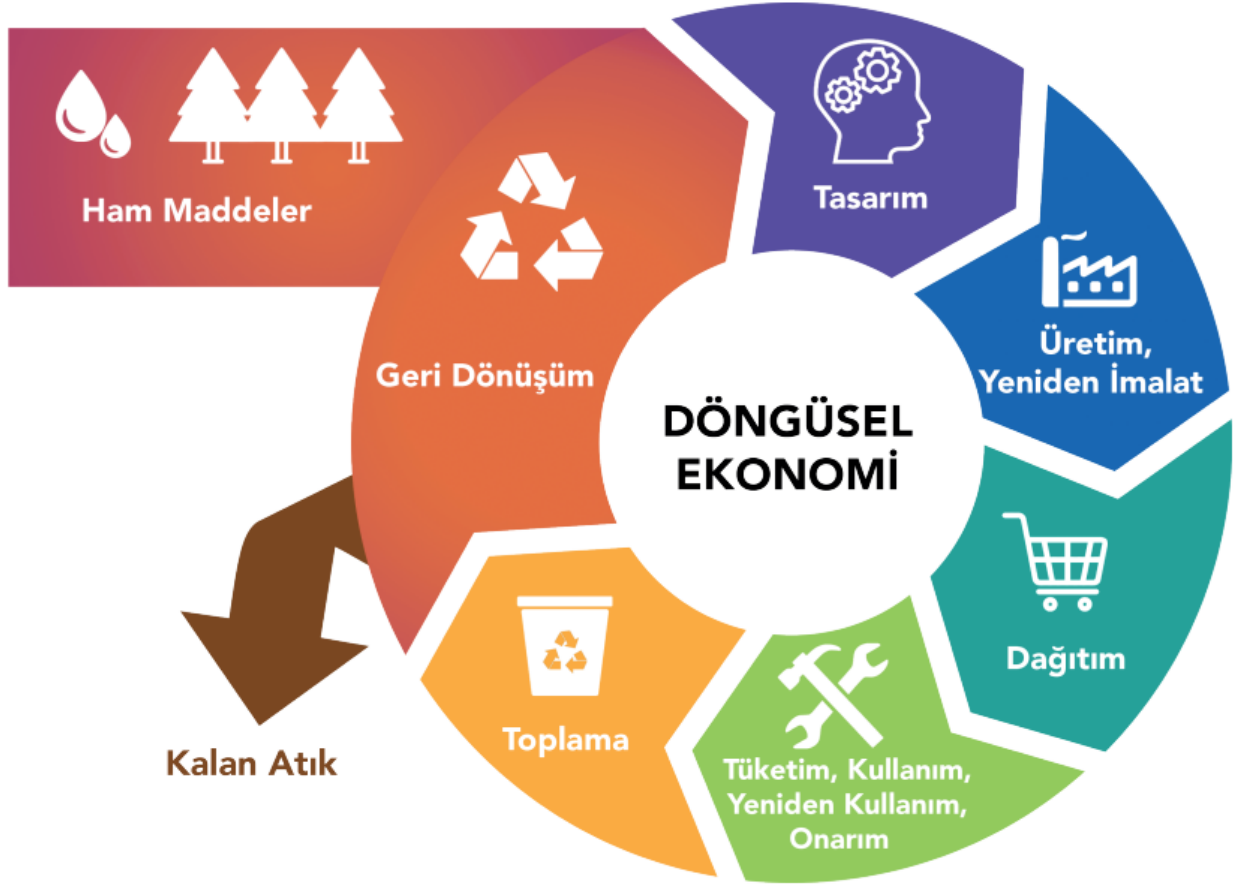
Avrupa'nın yeni büyüme stratejisi doğrultusunda Avrupa sanayisi, ekolojik geçişte başrolü oynamalıdır. Bu da döngüsellığı ekonomisinin geneline yayarak karbon ve malzeme ayak izini azaltmak anlamına gelmektedir. Bunun için de ürünleri yapmak için topraktan çıkarıp, kullanıp sonra çöpe atılan asırlık yöntemden uzaklaşmak gerekmektedir. Tasarım yapma, üretme, kullanma ve elden çıkarma yöntemleri de sanayide teşvik edilerek devrim yapılması gerekmektedir. Bu daha döngüsel yaklaşım; çevresel etkileri azaltarak, sınırlı kaynaklar için rekabeti hafifleterek ve üretim maliyetlerini düşürerek daha temiz ve daha rekabetçi bir sanayiye mümkün kılacaktır. ⁹ Bu doğrultuda AB Sanayi Stratejisi'nin bir parçası olarak, **Yeni Döngüsel Ekonomi Eylem Planı'**nı ortaya koymuştur.

⁷ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-industrial-strategy-update-2020_en.pdf

⁸ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_en

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1593086905382&uri=CELEX%3A52020DC0102#footnote7>

2. AVRUPA BİRLİĞİ DÖNGÜSEL EKONOMİ EYLEM PLANI

Şekil 4 Döngüsel Ekonomi (Kaynak: https://business4goals.org/PDF/Dongusel_Ekonomi_Rehberi.pdf)

Döngüsel bir ekonomide ürünlerin ve malzemelerin değeri mümkün olduğu kadar uzun süre korunur; atık ve kaynak kullanımı en aza indirilir, bir ürün ömrünün sonuna ulaştığında kaynaklar ekonomi içinde tutulur ve daha fazla değer yaratmak için tekrar tekrar kullanılır. Bu model, Avrupa'da güvenli iş olanakları doğurabilir, rekabet avantajı sağlayan yenilikleri teşvik edebilir ve Avrupa'nın gurur duyduğu insanlar ve çevre için bir koruma düzeyi sağlayabilir. Ayrıca tüketicilere parasal tasarruf sağlayan ve yaşam kalitesini artıran daha dayanıklı ve yenilikçi ürünler sunabilmektedir.

2015 yılında Avrupa Komisyonu, Avrupa'nın döngüsel ekonomiye geçişini hızlandırmaya, küresel rekabet gücünü artırmaya, sürdürülebilir ekonomik büyümeyi teşvik etmeye ve yeni işler yaratmaya yardımcı olacak önlemleri içeren bir Döngüsel Ekonomi Eylem Planı'nı kabul etti. Döngüsel Ekonomi için AB Eylem Planı, üretim ve tüketimden atık yönetimine ve ikincil hammadde piyasasına ve atıkla ilgili gözden geçirilmiş bir yasa teklifine kadar tüm döngüyü kapsayan önlemlerle birlikte somut ve iddialı bir eylem programı oluşturmaktadır. Önerilen eylemler, daha fazla geri dönüşüm ve yeniden kullanım yoluyla ürün yaşam döngülerinin "döngüsünün kapatılmasına" katkıda bulunacak ve hem çevre hem de ekonomi için faydalar sağlayacaktır. Planlar, tüm hammaddelerden, ürünlerden ve atıklardan maksimum değeri ve kullanımı elde ederek enerji tasarrufunu teşvik edecek ve Sera Gazı emisyonlarını azaltacaktır. Teklifler, üretim ve tüketimden atık yönetimine ve ikincil hammadde pazarına kadar tüm yaşam döngüsünü kapsamaktadır.¹⁰ Atık Önerileri, geri dönüşümü artırmak ve çöp depolamayı azaltmak için açık ve iddialı uzun vadeli bir vizyon oluştururken, atık yönetiminin iyileştirilmesi açısından

¹⁰ https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/first_circular_economy_action_plan.html

zemindeki engellerin ele alınması için somut önlemler önerilmektedir. Döngüsel Ekonomi Eylem Planı, üretim ve tüketimden atık yönetimi ve ikincil hammadde pazarına kadar birçok başlıkta döngüsel ekonominin "döngüsünü kapatmak" ve bir ürünün yaşam döngüsündeki tüm aşamalarını ele almak için önlemler belirlemektedir. Eylem planı ayrıca, plastikler, gıda atıkları, kritik hammaddeler, inşaat ve yıkım, biyokütle ve biyo-tabanlı ürünler gibi belirli sektörlerde veya malzeme akışlarında piyasa engellerini ve ayrıca ilgili alanlarda yatay önlemleri hedef alacak inovasyon ve yatırım gibi bir dizi eylemi içermektedir.¹¹

2018'de Avrupa Komisyonu, Döngüsel Ekonomi Eylem Planı bağlamında diğer iddialı girişimleri kabul etti: Belirli plastik ürünlerin çevre üzerindeki etkisinin azaltılmasına ilişkin bir Yönerge önerisi ve Döngüsel Ekonomide AB Plastik Stratejisinin uygulanması. Yönerge, tek kullanımlık plastiklerden yapılmış belirli kalemler için tüketici davranışlarının yanı sıra tüketici ihtiyaçları ve işletmeler için fırsatları da dikkate alarak farklı önlemler önermektedir. Diğer önlemler arasında uygun etiketleme, bilinçlendirme, gönüllü eylemler ve çöp temizleme maliyetlerini de kapsayacak planların oluşturulması ve suyun sulama için verimli, güvenli ve uygun maliyetli yeniden kullanımını artırmak yer almaktadır.¹²

4 Mart 2019'da Avrupa Komisyonu, eylem planının uygulanmasına ilişkin kapsamlı bir raporu kabul etti. Rapor, ekonomimizi şekillendirmek ve doğal ve tatlı su kaynakları ile ekosistemler üzerindeki baskının en aza indirildiği, iklim açısından nötr, döngüsel bir ekonomiye giden yolu açmak için başlıca başarıları sunmuş ve gelecekteki zorlukların ana hatlarını çizmiştir.¹³

2050 yılına kadar iklim nötrlüğüne ulaşmak, doğal çevreyi korumak ve ekonomik rekabet gücünü artırmak için tamamen döngüsel bir ekonomi gerekmektedir. Bugün, Avrupa ekonomisinin büyük çoğunluğu hala doğrusal ekonomiye sahiptir¹⁴ ve ikincil malzeme ve kaynakların yalnızca %12'si ekonomiye geri kazandırılmaktadır.¹⁵ AB'nin sürdürülebilir büyümesini sağlamak için kaynaklarını daha akıllı ve daha sürdürülebilir bir şekilde kullanması gerektiği ve geçmişte güvenilen doğrusal ekonomik büyüme modelinin artık küreselleşmiş bir dünyada günümüz modern toplumlarının ihtiyaçlarına uygun olmadığı açık olduğu düşünülmüştür. Geleceğin 'al-yap-at' modeli üzerine inşa edilemeyeceği, birçok doğal kaynağın sınırlı oluşu, onları kullanmanın çevresel ve ekonomik olarak sürdürülebilir bir yolunu bulmanın gerekliliği kaçınılmaz bir gerçek haline gelmiştir.

Avrupa Komisyonu, AYM çerçevesinde açıklanan politika alanlarından biri olan "döngüsel ekonomi için sanayiye harekete geçirmek" stratejisi kapsamında 11 Mart 2020 yılında AB, Döngüsel Ekonomi Eylem Planı (Circular Economy Action Plan) önerisini sunmuş, 10 Şubat 2021'de ise "Döngüsel Ekonomi Eylem Planı" kabul edilmiştir.

Döngüsel Ekonomi Eylem Planı, Avrupa'nın sürdürülebilir büyüme için yeni gündemi olan Avrupa Yeşil Anlaşması'nın ana yapı taşlarından biridir. AB'nin döngüsel ekonomiye geçişi, doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı azaltacak ve sürdürülebilir büyüme ve istihdam yaratacaktır. Ayrıca bu plan, AB'nin 2050 iklim nötrlüğü hedefine ulaşmak ve biyolojik çeşitlilik kaybını durdurmak için bir ön koşuldur. Yeni eylem planı, ürünlerin nasıl tasarlandığını hedefler, döngüsel ekonomi süreçlerini teşvik eder, sürdürülebilir tüketimi teşvik eder ve israfın önlenmesini ve kullanılan

¹¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_15_6204

¹² https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/first_circular_economy_action_plan.html

¹³ https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/first-circular-economy-action-plan_en#:~:text=In%202015%2C%20the%20European%20Commission,growth%20and%20generate%20new%20jobs.

¹⁴ Doğrusal ekonomi, hammaddenin bir defa kullanıldığı ve sonrasında çöpe atıldığı bir sistemdir. Örneğin; evinize aldığınız herhangi bir eşyayı, kullanım süresi dolduğunda ya da bozulduğunda çöpe atıyorsanız bu eşya artık bir atıktır ve hem sizin hem de üretici firmanın artık bu eşyaya ihtiyacı yoktur. <https://www.isbank.com.tr/blog/>

¹⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_420

kaynakların AB ekonomisinde mümkün olduğunca uzun süre tutulmasını sağlamayı amaçlar. AB düzeyindeki eylemlerin gerçek katma değer sağladığı alanları hedefleyen yasal ve yasama dışı önlemleri sunar.

Şekil 5 Avrupa Yeşil Mutabakatı Döngüsel Ekonomi Eylem Planı (Kaynak: https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en)

Yeni eylem planı kapsamında alınacak tedbirler şunlardır;¹⁶

- **Sürdürülebilir ürünleri, hizmetleri ve iş modellerini AB'de norm haline getirmek:** AB pazarına sunulan ürünlerin daha uzun süre dayanacak şekilde tasarlanmasını, yeniden kullanılması, onarılması ve geri dönüştürülmesinin daha kolay olmasını ve birincil hammadde yerine mümkün olduğunca geri dönüştürülmüş malzeme içermesini sağlamak için Sürdürülebilir Ürün Politikası hakkında mevzuat önerilecektir. Tek kullanım kısıtlanacak, erken eskime ile mücadele edilecek ve satılmayan dayanıklı malların imhası yasaklanacak.
- **Tüketicileri ve kamu alıcılarını güçlendirmek:** Tüketicilerin, çevresel açıdan sürdürülebilir seçimler yapmalarına yardımcı olmak için ürünlerin onarılabilirliği ve dayanıklılığı gibi konularda güvenilir bilgilere erişebilecek.
- **Elektronik ve ICT, piller ve araçlar, ambalaj, plastik, tekstil, inşaat ve binalar, gıda, su ve besin maddeleri gibi en çok kaynağı kullanan ve döngüsellik potansiyelinin yüksek olduğu sektörlere odaklanmak**
- **Daha az atık yaratmak:** Hedef, israfın tamamen önlenmesi ve ikincil hammaddeler için iyi işleyen bir piyasadan yararlanan yüksek kaliteli ikincil kaynaklara dönüştürülmesi olacaktır. Komisyon, atıkların ayrı toplanması ve etiketlenmesi için AB çapında, uyumlu bir model oluşturmayı araştıracaktır. Eylem Planı ayrıca AB'nin atık ihracatını en aza indirmek ve yasadışı gönderilerle mücadele etmek için bir dizi eylem ortaya koymaktadır.

¹⁶https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9903b325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF

- İnsanlar, bölgeler ve şehirler için döngüsellik çalışması yapmak
- Döngüsel ekonomi konusunda küresel çabalara öncülük etmek

Döngüsel Ekonomi Eylem Planı, daha temiz ve daha rekabetçi bir Avrupa için, AYM'nin iklim açısından tarafsız, kaynakları verimli kullanan ve döngüsel bir ekonomi hedefini tek başına yerine getiremeyeceğini vurgulamaktadır. Böylece yeni Eylem Planı, AB'nin küresel düzeyde döngüsel bir ekonomiye öncülük etmeye devam edeceğini ve AB'de ve ötesinde 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemini uygulamak için etkisini, uzmanlığını ve mali kaynaklarını kullanmaya devam edeceğini teyit etmektedir.¹⁷ 2015 yılından bu yana yapılan çalışmaları temel alan yeni Plan, kullanılan kaynakların AB ekonomisinde mümkün olduğunca uzun süre tutulmasını sağlamak amacıyla döngüsel bir ekonomi için tasarım ve üretime odaklanıyor. Plan ve buradaki girişimler, iş dünyasının ve paydaş topluluğunun yakın katılımıyla geliştirilecektir.

Döngüsel Ekonomi Eylem planı, ekonomik büyümeyi kaynak kullanımından ayırma ve rekabetçi ekonomi oluşturma planıdır. Bu planla, döngüsel ekonominin AB'de ve ötesinde yeni ekonomik fırsatlar yaratması beklenmektedir. Sürdürülebilir bir ekonomik sisteme bu ilerici, ancak geri dönüşü olmayan geçiş, yeni AB sanayi stratejisinin vazgeçilmez bir parçasıdır. Yakın tarihli bir araştırma, AB ekonomisi genelinde döngüsel ekonomi ilkelerinin uygulanmasının 2030 yılına kadar AB GSYİH'sini %0,5 oranında artırma potansiyeline sahip olduğunu ve yaklaşık 700.000 kişilik yeni iş yaratmasının beklendiği vurgulanmıştır.

Döngüsel Ekonomi Eylem Planı'nı uygulamaya koyabilmek amacıyla planlanan araçların genel çerçevesi aşağıdaki gibidir:

- Ürünün tasarımı yoluyla çevresel ayak izini azaltacak kriterler geliştirilmesi,
- Tehlikeli kimyasalların kullanımının sınırlandırılması,
- Üretimde geri dönüşümlü içerik kullanımı için hedefler belirlenmesi,
- Üreticinin, ürünün hayat döngüsünün tamamlanmasına kadar geçen süreçte sorumluluklarının artırılması,
- Sürdürülebilirlik/ döngüsellik etiketleri oluşturulması.¹⁸

Döngüsel Ekonomi Planı'nda kritik öneme sahip altı kilit ürün değer zincirlerine odaklanılmıştır. Bunlar: Piller ve Akümülatörler, Ambalaj ve Plastik, Elektrikli ve Elektronik Eşyalar, Tekstil, İnşaat ve Binalar, Gıda, Su ve Besin Maddeleri.

Plan'da kaynak kullanımının yoğun olduğu sektörlere bakıldığında;

Ambalaj ve plastik sektörü; AB'de ambalaj sektöründe 2030 yılına kadar tüm ambalajların yeniden kullanılabilir olması; sürdürülebilir alternatifleri mevcut olan tek kullanımlık plastiklerin kullanımının yasaklanması öngörülmektedir.

¹⁷ https://ec.europa.eu/environment/international_issues/circular_economy_global_en.htm

¹⁸ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9903b325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF

Şekil 6 Avrupa Birliği her yıl yaklaşık 58 milyon ton plastik üretmektedir. (Kaynak: https://environment.ec.europa.eu/strategy/plastics-strategy_en)

Tekstil sektöründe¹⁹; Tekstiller, giysilerde ve mobilyalarda, tıbbi ve koruyucu ekipmanlarda, binalarda ve araçlarda günlük yaşamın dokusudur. Ancak, çevre üzerindeki etkileri artmaya devam ettiği için acil önlem alınması gerekiyor. AB tekstil tüketimi, gıda, barınma ve hareketlilikten sonra ortalama olarak çevre ve iklim değişikliği üzerinde dördüncü en yüksek etkiye sahiptir.

Şekil 7 Avrupa Birliği'nin 2030 yılına kadar Sürdürülebilir ve Döngüsel Tekstil Hedefi bulunmaktadır (Kaynak: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_2017)

Aynı zamanda su ve arazi kullanımında üçüncü, birincil hammadde kullanımı ve sera gazı emisyonlarında ise beşinci en yüksek tüketim alanıdır. Avrupa Komisyonu 2019 yılında tekstil sektörünü döngüsel ekonomi için öncelikli sektör olarak tanımlamıştır. ²⁰Ancak bilindiği gibi tekstil sektöründe hammadde kaynaklarının %85'i, su kullanımının %92'si, karasal alan kullanımının %93'ü Avrupa ülkelerinde değil, tekstil üretiminin yapıldığı ülkelerde gerçekleşmekte ve sera gazı emisyonlarının %76'sı yine bu alanda üretim yapılan ülkelerde oluşmaktadır. Daha yeşil, daha rekabetçi bir tekstil sektörü yaratmak için Sürdürülebilir ve Döngüsel tekstiller için AB stratejisi, tekstil sektörünün önemini kabul ederken, tekstil üretimi ve tüketimini ele alıyor. ²¹

- İnşaat ve Binalar: Bina ve inşaatlarda spesifik olarak karbon ve materyal ayak izi azaltma hedefleri belirlenecektir. Materyal geri kazanım, yeniden kullanım ve geri dönüştürülebilirlik hedefinin de sektör için belirlenmesi planlanmaktadır.

- Gıda, Su ve Besin Maddeleri: Gıda atığının 2030 yılına kadar yarıya indirilmesi, kimyasal gübre yerine daha fazla geri dönüştürülmüş hayvan gübresi, daha fazla organik besin maddesi kullanılması; arıtılmış suyun tarımsal sulamada tekrar kullanımı için gerekli minimum şartlar; ambalajlı suya bağımlılığın azaltılması amaçlanmaktadır.

AB Komisyonu sürdürülebilir ürünleri AB'de norm haline getirmek, döngüsel iş modellerini desteklemek ve tüketicileri yeşil geçiş için güçlendirmek için sunduğu Döngüsel Ekonomi Eylem Planında, AB pazarındaki neredeyse tüm fiziksel ürünleri, tasarım aşamasından günlük kullanıma kadar tüm yaşam döngüleri boyunca çevre dostu, döngüsel ve enerji açısından daha verimli hale getirmek için yeni kurallar önermektedir. Tekstilleri daha dayanıklı, onarılabilir, yeniden

¹⁹ AB Sürdürülebilir ve Döngüsel Tekstil Stratejisi hakkında detaylı bilgi için https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9d2e47d1-b0f3-11ec-83e1-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF adresinden faydalanabilirsiniz.

²⁰ https://environment.ec.europa.eu/strategy/textiles-strategy_en

²¹ <https://www.eea.europa.eu/publications/textiles-in-europes-circular-economy>

kullanılabilir ve geri dönüştürülebilir hale getirmek, hızlı moda, tekstil atıkları ve satılmayan tekstillerin tahribatıyla mücadele etmek ve üretimlerinin sosyal haklara tam olarak saygı gösterilmesini sağlamak için yeni bir strateji sunuyor. Bu kapsamda açıklanan Sürdürülebilir Ürünler için Eko-tasarım Yönetmeliği teklifi²², bir ürünün yaşam döngüsü çevresel etkisinin % 80'ine kadarını belirleyen ürün tasarımına yöneliktir. Ürünleri daha dayanıklı, güvenilir, yeniden kullanılabilir, yükseltilebilir, onarılabilir, bakımı, yenilenmesi ve geri dönüştürülmesi daha kolay ve enerji ve kaynak açısından verimli hale getirmek için yeni gereksinimler belirlemektedir. Ayrıca, ürüne özel bilgi gereksinimleri tüketicilerin satın almalarının çevresel etkilerini bilmelerini sağlayacaktır. Bunu da düzenlemeye tabi tüm ürünlerin Dijital Ürün Pasaportları²³ vasıtasıyla yapacaktır. Dijital Ürün Pasaportları, ürünlerin onarılmasını veya geri dönüştürülmesini kolaylaştıracak ve tedarik zinciri boyunca önemli maddelerin takibini kolaylaştıracaktır. Teklif ayrıca satılmayan tüketim mallarının yok edilmesini sona erdirmek, yeşil kamu alımlarını genişletmek ve sürdürülebilir ürünler için teşvikler sağlamak için önlemler içermektedir.

Dijital ürün pasaportları, bir ürün ve tedarik zinciri hakkında veri toplamayı ve tüm değer zincirleri arasında paylaşmayı amaçlamaktadır, böylece tüketiciler de dahil olmak üzere tüm aktörler, kullandıkları malzeme ve ürünleri ve bunların somut çevresel etkilerini daha iyi anlayacaktır. Dijital ürün pasaportları girişimi, önerilen Sürdürülebilir Ürünler Yönetmeliği için Ecodesign'ın bir parçasıdır ve Döngüsel Ekonomi Eylem Planı (CEAP) kapsamındaki kilit eylemlerden biridir. Bu girişimin amacı, 2024 yılına kadar en az üç kilit pazarda dijital ürün pasaportunun kademeli olarak tanıtılması için zemin hazırlamaktır. Bunlar arasında Döngüsel Ekonomi Eylem Planında tanımlanan tekstil, inşaat, endüstriyel ve elektrikli araç pilleri ambalaj ve gıda gibi önemli değer zincirleri yer almaktadır.

Döngüsel ekonomi, sürdürülebilir büyümeyi artırırken Avrupa'nın doğal kaynaklarını koruyarak ekonomik büyümeyi kaynak kullanımından ayırmaya ve AB'nin önümüzdeki on yılda tüketim ayak izini azaltmak ve döngüsel malzeme kullanım oranını ikiye katlamak için çabalamasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

²² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0140&from=EN>

²³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2013

3. TÜRKİYE YEŞİL MUTABAKAT EYLEM PLANI'NDA DÖNGÜSEL EKONOMİ

Şekil 8 Yeşil Mutabakatı Eylem Planı “Yeşil ve Döngüsel Bir Ekonomi” (Kaynak: <https://ticaret.gov.tr/data/60f1200013b876eb28421b23/MUTABAKAT%20YE%C5%9E%C4%B0L.pdf>)

Türkiye, AYM’ye uyum kapsamında 2021 yılında Yeşil Mutabakat Eylem Planı yayımlamıştır. Eylem planında iklim değişikliği ile mücadele, yeşil finansman, AB sınırda karbon düzenlemesi, yeşil ve döngüsel bir ekonomi, temiz, ekonomik ve güvenli enerji arzı, sürdürülebilir tarım, sürdürülebilir akıllı ulaşım ve diplomasi başlıklarında olmak üzere birçok alanda atılacak adımlar yer almaktadır.

AB’nin döngüsel ekonomi eylem planı, sürdürülebilir ürün politikasını hayata geçirmeyi merkeze alarak, bu kapsamdaki öncelikli sektör ve ürün değer zincirlerini, elektronik ve bilişim teknolojileri, piller ve araçlar, ambalaj, plastikler, tekstil, yapı malzemeleri, gıda, su ve besinler olarak sıralamıştır. Döngüsel ekonomiye geçiş hedefleri doğrultusunda getirilecek kapsamlı mevzuat değişikliklerinin birçok sektöre çeşitli düzenlemeler yoluyla dönüştürücü yansımalarının olması beklenmektedir. Bu bağlamda, AB ile Türkiye arasında tesis edilmiş olan Gümrük Birliği kapsamında AB ile mevcut ticari entegrasyonumuzun yanı sıra ülkemizin dahil olduğu değer zincirleri dikkate alındığında, AB tarafından hayata geçirilecek politika değişikliklerinin hem enerji hem kaynak-yoğun sektörlerde faaliyet gösteren ekonomik aktörlerimiz üzerinde önemli etkiler doğurması kuvvetle muhtemel görülmektedir. Özellikle sürdürülebilir ürünler bağlamında, başta AB tarafından ortaya konan hedeflerin ve gerçekleştirilmesi öngörülen düzenlemelerin yakından takibi ve bunlara uyum sağlanması, AB teknik mevzuatına uyum yoluyla ülkemiz ile AB arasında sağlanan serbest dolaşımın sürdürülmesi bakımından önem teşkil edecektir. Bu alanda ülkemizce uyuma yönelik atılacak adımlar, AB başta olmak üzere dünyada gerçekleşen dönüşüm neticesinde ürünlerin çevresel anlamda karşılaşması gereken standartların ve kriterlerin yerine

getirilebilmesini ve ticarete rekabetçiliğimizin sürdürülebilmesini sağlayacaktır. Bu hususlar ışığında, Eylem Planının “Yeşil ve Döngüsel Bir Ekonomi” başlığı altında hayata geçirilecek eylemlerin, AB’nin Döngüsel Ekonomi Eylem Planı kapsamında uygulamaya konulacak politikalar ile uyumlu olması, böylece AB’nin hayata geçireceği değişikliklerin ülkemiz üzerindeki muhtemel etkilerine yönelik hazırlıklı olunması hedeflenmektedir. Bu bağlamda, öncelikli sektörlerin belirlenerek ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve ulusal döngüsel ekonomi eylem planının hazırlanması büyük önem taşımaktadır. Plan kapsamında şu hedefler öngörülmektedir;

- Yeşil OSB ve Yeşil Endüstri Bölgesi sertifikasyon sisteminin hayata geçirilmesine yönelik teknik ve idari çalışmalar tamamlanacaktır.
- Yeşil dönüşüm için gerekli teknolojik altyapı güçlendirilecek ve tüm paydaşlarla birlikte belirlenecek olan teknoloji yol haritası kapsamında sektörel AR-GE çalışmaları desteklenecektir.
- AB tarafından hayata geçirilecek Sürdürülebilir Ürün Mevzuatı, AB Kimyasallar Mevzuatı, Eko-Tasarım ve Enerji Etiketlemesi Mevzuatlarına uyum yoluyla yeşil ve döngüsel ekonomiyi destekleyecek düzenleyici çerçeve güçlendirilecektir.
- Sürdürülebilir Ürün İnisyatifi, AB yasal çerçevesi ve bu kapsamda sektörel stratejilerin açıklanmasının akabinde mevzuat uyum çalışmaları ile birlikte sektörel bazda bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
- İçme suyu kaynaklarında endokrin bozucu kimyasalların takibine yönelik çalışmalar yürütülecektir.
- Su tüketiminin fazla olduğu tekstil sektöründe temiz üretim mevzuatı güncellenecek, deri sektörü için temiz üretim mevzuatı oluşturulacak, tekstil ve deri sektöründe temiz üretim uygulamalarına ilişkin eğitim programları düzenlenecektir.
- Ulusal Sürdürülebilir Tüketim ve Üretim Eylem Planı hazırlanacaktır.
- Artılmış atık suların kullanımının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
- Türkiye Çevre Etiket Sistemi yaygınlaştırılacak ve AB ile iş birliği olanakları araştırılacaktır.
- Çevre etiketi ve atık yönetimi konularında başta KOBİ’ler olmak üzere firmalara yönelik bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
- Sanayide yeşil ve döngüsel üretime ve emisyon azaltımına katkıda bulunacak faaliyetlerde/ projelerde uluslararası finansman kaynaklarının ve IPA fonlarının kullanımı desteklenecektir.²⁴

²⁴ T.C. Ticaret Bakanlığı, Yeşil Mutabakatı Eylem Planı, 2021.

4. GENEL DEĞERLENDİRME

AB, iklim nötr olma hedefi ile açıkladığı stratejiler arasında yer alan Avrupa için Yeni Sanayi Stratejisi ile, yeşil ve dijital geçişlere öncülük edecek ve küresel olarak daha da rekabetçi hale gelecek bir yol çizmektedir. Ayrıca, AB sanayisini küresel anlamda daha rekabetçi yapmayı ve Avrupa'nın stratejik özerkliğini güçlendirecek sanayi politikasının temellerini oluşturmayı hedeflemektedir.

AB Sanayi Stratejisi doğrultusunda Döngüsel Ekonomi Eylem Planı'nı yayımlamış, AYM'nin iklim nötr olma hedefinde kritik rol oynamaktadır. AB Döngüsel Ekonomi Eylem Planı ile, AB pazarına sunulan ürünlerin daha uzun süre dayanacak, daha kolay geri dönüştürmek ve yeniden kullanmasını mümkün kılan bir üretim-tüketim sistemi tasarlamayı istemektedir ve doğal kaynakları korurken ekonomiyi dönüştürmek, modernize etmek ve atık oluşumunu mümkün olan en az düzeyde tutmak için çeşitli eylemler sunmaktadır. Bunun için de üretim, tüketim şeklini değiştirip buna uygun ticaret yaparak, AB'de ithalatçı firmaların döngüsel ekonomi sistemine uyarak üretim yapan firmalardan tedarikini gerçekleştirmesi muhtemeldir. Bu nedenle kriterlere uygun üretim yapmayan firmaların, ticaret engelleri ile karşılaşması söz konusu olacaktır. Döngüsel ekonomi daha sağlıklı bir gezegen sağlayacak ve kirliliği azaltacak su ve arazi kullanımı gibi doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı azaltmak AB'nin iklim açısından nötr ilk kıta olmasına yardımcı olmak için emisyonları azaltmak yeni iş fırsatları yaratacaktır.

Sanayide ve ekonomide yeşil dönüşümün gerçekleştirilmesi için AB tarafından açıklanan Döngüsel Ekonomi Planı'nda yer alan öncelikli sektörler, Türkiye açısından önem doğuracaktır. TÜSİAD tarafından 2021 yılında yayınlanan "Avrupa Yeşil Mutabakatı Döngüsel Ekonomi Eylem Planı Türk İş Dünyası'na Neler Getirecek?"²⁵ "başlıklı döngüsel ekonominin temelinde kaynak verimliliğinin yer aldığı ve kaynak verimliliğinin Türkiye açısından önemi farklı boyutlarda ortaya çıktığı vurgulanmaktadır. Türkiye'nin ara mallarda dışa bağımlılığı hızlı bir artış göstermektedir. Enerji konusundaki dışa bağımlılığı ile bu oran yaklaşık %23'lerde iken, enerji hariç bırakıldığında %16'lar seviyesinde ve ihracatta ara malı ithalatının payı ise 2016 itibari ile %42,2 olduğundan bahsedilmektedir. Bu nedenle kaynak kullanımındaki verimliliğin ara mallarda dışa bağımlılığımızı azaltan bir unsur olacağı öngörülmektedir. Rapora göre, AB'nin Döngüsel Ekonomi Eylem Planı, sadece çevre stratejisi değil, sürdürülebilir ürün tasarımı/formu yaratarak uluslararası ticareti yeniden şekillendirme potansiyeline sahiptir. Bu nedenle mevzuatımızın AB ile uyumlaştırılmadığı takdirde, AB ile ticaret ilişkisi bulunan tüm sektörlerin olumsuz yönde etkileneceği, uyum sağlamak amacıyla tedbirler alan şirketlerin tekil çabaları maliyetlerini artıracaklarını, genel bir mevzuat eksikliğinin bütün sonuçları yaşanacağı belirtilmektedir.

Sonuç olarak, özellikle kaynak yoğun sektörlerimizde üretimden tüketime tüm süreçler AYM ile uyumlu hale getirilmediği takdirde kaynakların etkin ve verimli kullanımı sağlanmayacak, yeşil ekonomiye geçişte ve kalkınmada geç kalınacaktır. Ayrıca Yeşil Mutabakat ile gerekli kriterleri taşımayan ve çevreye zararlı ürünlerin AB pazarına girmesine imkân kalmayacaktır.

²⁵ TÜSİAD, Avrupa Yeşil Mutabakatı Döngüsel Ekonomi Eylem Planı Türk İş Dünyasına Neler Getirecek?, 2021